

Javaslat

„Soós Gábor, a nánási gimnázium patrónusának élete, és munkássága”

Települési Értéktárba történő felvételéhez

id. Kovács János: Soós Gábor. Olaj. 1909.

Készítette:

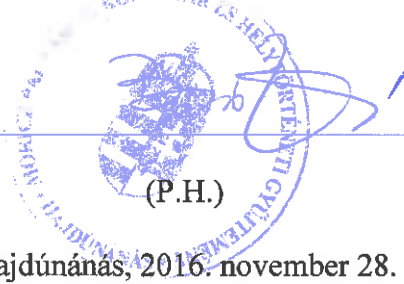
Bordás Pálné

Benyújtotta:

Buczko József
igazgató

Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény

Hajdúnánás

Hajdúnánás, 2016. november 28.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti gyűjtemény

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Buczko József igazgató – Bordás Pálné könyvtáros
Levelezési cím: 4080 Hajdúnánás, Bocskai u. 12-14. sz.
Telefonszám: 52/381-941
e-mail cím: konyvtarhnanas@freemail.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Soós Gábor, a nánási gimnázium patrónusának élete, és munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Hajdúnánás

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési tájegységi megyei külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

ÉLETÚTJA

1813. január 27-én született Hajdúnánáson. Édesapja SÓVÁRI Soós János, édesanyja PÓSA Julianna, nemesi származású, de szegény földműves emberek voltak. Az elemi iskolát, és a gimnázium 6 osztályát szülővárosában végezte, ahol ingyenes bentlakásos és kosztos diák volt. 1829-ben Debrecenbe ment, és hat év alatt az egész akadémiai stúdiumot (bölcseleti, jogi, és teológiai) elvégezte. 1835 novemberétől 1837 januárjáig jurátus diák a debreceni főiskolán, ezt követően 1838-ig derecskei rector. 1839. január 17-ig joggyakornok Várad-Olasziban, ugyanebben az évben segédlelkész Félégyházán. 1839. december 27-től 1840. április 17-ig írnok Bihar megye táblabírája mellett Derecskén. Ezt követően 1841. május 17-ig Pesten a királyi tábla hiteles jegyzője, s még ez év június 18-án ügyvédi oklevelét is megszerzi, melyet a szeptember 6-án tartott hajdúkerületi közgyűlésen hirdettek ki. 28 éves korában tért vissza Nánásra, s 1849. május 6-ig ügyvédként dolgozik. Ezen a napon városi főjegyzővé választják, ebben a tisztében 1860. december 31-ig tevékenykedik. 1861. március 6-án városi tiszti ügyésszé, majd november 24-én ismét főjegyzővé választják, ezt a hivatalát 1862. október 31-ig töltötte be. Még ebben az évben október 15-én a hajdú-kerületi főkapitányi hivatal alhadnagyának, s ebben a minőségében városi törvényszéki elnöknek választották meg. Ezt a posztot 1872-ig töltötte be, ekkor számvevő lett.

1874-től 1881-ig szülővárosa országgyűlési képviselője volt, s ekkor – 68 évesen – nyugalomba vonult.

1889-ben a hajdúnánási református egyház tiszteletbeli főgondnökká választotta.

1891-ben huny el, síremléke a helyi temetőben található.

Nevét őrzi városunk egyik utcája, a Református Általános Iskola cserkészcsapata, a város napján adományozott Közszolgálati-díj. Szülővárosa tisztelete jeléül a helyi gimnázium Béke-parkjában emlékoszlopot állíttatott 1991-ben.

MUNKÁSSÁGA

Soós Gábor ismert, és jellegzetes alakja volt a nánási közéletnek. Szikár megjelenésű, kevés beszédű, zárkózott egyéniség volt. Családot nem alapított, a lehető legegyszerűbben élt. „A haza, az egyház és az iskola voltak a szerelmei.” Gondolat- és érzésvilágában mindenk fölé emelkedett az iskolaügy támogatása. Azzal érvelt, hogy: „ismeretet, tudományt a népnek, hogy élete legyen”. Arra törekedett, hogy „Hajdúnánáson, a hajdú nép ezen csaknem egészen református vallású népes városában legyen egy olyan tanintézet, melyben kitűnő képzettségű, tudományosan művelt, a magyar haza, és a református vallású egyházhoz egyaránt hű, lelkes, a tan- és nevelésügy iránt belső vonzalommal viseltető tanférfiak neveljék, tanítsák a haza, s az egyház leendő polgárait”. 1888-ban 30 ezer forintos alapítványt hozott létre a gimnázium részére, 1889-ben két nagy alapítvány létesített: 50-50 ezer forintot ajánlott fel a nánási gimnázium támogatására, és a Debreceni Református Kollégium fejlesztésére. Ezen alapítványaival az őt nevelő intézmények iránti háláját fejezte ki, ahogyan ő megfogalmazta: mint az iskola volt növendéke némi köszönetet szeretett volna mondani „annak jóvoltáért, és mindazon jókért is, melyeket a nánási református vallású néptől gyermekkoromtól fogva öregségem napjaiig nyertem vala”. A kor szokásának megfelelően arról is rendelkezett, hogy mire fordítsák alapítványát: előbb négyről visszaállítani a hatosztályos képzést, majd országos színvonalú nyolcosztályos intézményre fejleszteni.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Tisztelettel kérjük a *Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba* történő besorolását, az alábbiak okán:

Soós Gábort egyik méltatója Apafi Mihály erdélyi fejedelem után a legnagyobb mecénások közé sorolta. Alapítványának jelentőségét fokozta, hogy a nánási gimnázium olyan nehéz helyzetben kapta az adományt, amikor már az elsorvadás veszélye fenyegette. A Debreceni protestáns Lapok tanúsága szerint olyan közvélemény kezdett kialakulni, amelyik a vidéki ún. csonka gimnáziumokat – köztük a mienket is – a múltból feleslegesen itt maradt romhalmazzá minősítette, amit egyszerűen el kell takarítani. Soós Gábor adománya nem egyszerűen csak talpra állította, hanem valósággal újraformálta a megroggyant alapzatú gimnáziumot. Soós Gábor kulturális missziót végzett, ezzel magas szinten teljesítette emberi küldetését, ezért méltó az utókor megbecsülésére.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Sóvári Soós Gábor emlékezete. Imádságok és beszédek, melyek néhai Sóvári Soós Gábor volt országgyűlési képviselőnek, a Debreceni Főiskola s a Hajdu-Nánási Gymnasium nagy alapítójának temetése alkalmával Hajdu-Nanason 1891. január 9. mondattak a megboldogult életrajzával. Kiad. a Debreceni Főiskola. Debreczen, 1891.

Emlékkönyv a hajdúnánási középiskola 350 éves évfordulójára 1656-2006. /szerk. Péteri Lajosné/-
Hajdúnánás: Kőrösi Csoma S. Gimn. 2006. 50-52.p., 56.p., 244.p.

Hajdúnánási Újság, 2006. 3.sz. 7.p.

Múzeumi Kurír, 1978. 27.sz. 55-61.p.

Hajdúnánási Fórum, 1981. jan.5. 3.p.

Hajdú-Bihari Napló, 1991. 139.sz. mell.5.p.

Hajdú-Bihari Napló, 1991. 116.sz. 1.p.

Hajdú-Bihari Napló, 1981. 172.sz. 3.p.

Draviczky Imre: Keresztyén halottas szokások és temetők Hajdúnánáson. 1988. 207. és 209.p.

www.kozterkep.hu

szoborlap.hu

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III.

MELLÉKLETEK

1. *Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja: A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:*

Soós Gábor síremléke a hajdúnánási köztemetőben

Sírfelirata: „E sírban porlad testi része Soós Gábor ügyvédnek, a Debreceni Reform. Főiskola és a Hajdú-Nánási

Reform.Gimnázium nagy jóltevőjének. Született Hajdúnánáson 1813. január 27. meghalt 1891. január 7.

Béke legyen porai felett.”

Soós Gábor emlékoszlop a hajdúnánási Béke-parkban

Végrendelet

Melynek ereje mellett alót írva s is felül is megneveem Soós Gábor náni, a lakos, megemlíti e mellett annak, hogy is már a debreceni ev. ref. főiskola is a náni ev. ref. gymnasium híreire alapítványokas helyem, melyekbe az alapítványi összegek kénytelen átvételével máris fogva, továbbtann, sőt még Isten életünkkel kedve, éjelmével is teljes szellességgel, szíjjal bírok, e követség halálom eseté, az szellessé végakaratommal nyitvánitom.

Az érvényes alapítványok után, meg leendő hagyatékomról 1000 for. - egyenletre ríntoz oly módon hagyok a náni ev. ref. egyháznak a gymnasium híreire, hogy az. mak kamara - a tőke egészben megfartat. van - érvől évre a gymnasiumi tanterv. i tanári könyvek felvételére illesse a tanterv. nél felmaruló hiányok kic.

egyenletére fordítsassék.

Megjegyzem kívánom, hogy ezen 1000 for. t. ke. összeget is, az egyháznak a híreire felvétel. s a mak kamara, hogy mely tanterv. fordít. asszonak, érvől évre a tanári könyvek fogja meg alapítványi. -

Mely végrendelet átalom felolvasatván, az végakaratomnak lenni nyitvánitom is ta. talom ezire megfartani kívánom. -

Kelt H. Náni 1889. év aug. 7. a.

Soós Gábor náni
lakos és hitvalló

Mi alót írva végrendeletet s annak bizonyítást miszerint az átalomk írásban ismerek Soós Gábor végrendeletét náni lakos egyház és lelkészei kéjtelensége, miszerint ezen oki. ras az ő végrendeletét tartalmára, is az e. lőveünk aláírva. -

Kelt H. Náni 1889. év aug. 7. a.

H. Náni
H. Náni
H. Náni
H. Náni
H. Náni
H. Náni

Soós Gábor végrendelete

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:

3.A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat: